

DE HOOP VAN HET WESTEN, DE GROTE VERLIEZER

Door Victor A.C. Remouchamps Luitenant kolonel der artillerie (b.d.)

Militair en politiek analist

De grote verliezer van de ontwikkelingen in Oekraïne is de hoop van de meeste westerlingen op een vreedzamer en voorspoediger wereld.

Vrij kort na de ineenstorting van de Sovjet Unie werden er afspraken gemaakt om de dreiging van het gebruik van kernwapens uit te sluiten. Allereerst moesten er afspraken worden gemaakt om de kernwapens die gestationeerd waren in Belarus, Kazachstan en Oekraïne te vernietigen. Vervolgens zouden in onderlinge afspraken de kernwapenarsenalen van de twee grootste landen die over die middelen beschikten; Rusland en de USA, aan banden worden gelegd.

Tevens werd de “Strategic Arms Reduction Treaty” (START)¹ opgesteld dat in 1991 mede door Rusland werd ondertekend. Een verdrag dat de daadwerkelijke vermindering van strategische kernwapens tot doel had.

Als tweede fase werd in 1994 een verdrag ondertekend waarin de eerst stap zou worden geregeld. In dit “Budapest Memorandum on Security Assurances” verklaarden de ondertekenaars; Rusland, de USA en Groot Brittannië² dat de drie republieken het verdrag tot het tegengaan van de verspreiding van nucleaire wapens zou mogen mee ondertekenen wanneer zij afstand zouden doen van hun kernwapenarsenalen. In ruil daarvoor zouden de medeondertekenaars tevens de garantie geven dat:

1. De zelfstandigheid en soevereiniteit, alsmede de bestaande grenzen van de drie voormalige Sovjet Republieken zouden worden gerespecteerd.
2. Er geen geweld of dreigen met geweld zou worden toegelaten.
3. Er geen economische druk mocht worden uitgeoefend om politieke besluitvorming te beïnvloeden.
4. Er onmiddellijk een beroep zou mogen worden gedaan op de Veiligheidsraad van de VN wanneer er agressie tegen het land zou worden gepleegd.
5. Er geen nucleaire wapens tegen deze landen mochten worden ingezet.
6. Wanneer er onoverkomelijke onderlinge problemen zouden ontstaan, deze door consultatie zouden moeten worden opgelost.

¹ Besprekingen zijn begonnen in 1982. Het was een vervolg op de SALT onderhandelingen. Er werd behalve over het verminderen van kernwapens ook onderhandeld over het aantal kernladingen per raket. Later werd er ook nog een START 2 getekend; in dit verdrag stonden nog meer afspraken over het verminderen van kernwapens.

² In vergelijkbare, ietwat afgezwakte versies van dit verdrag stemden China en Frankrijk tevens in met de bepalingen.

Ondertekenen van het Budapest Memorandum. (Van links naar rechts: voor Rusland Boris Yeltsin, voor de USA Bill Clinton, voor Oekraïne Leonid Kutchma en voor Groot Brittannië John Major)

Blijdschap na het ondertekenen van de NATO-Russian Founding Act. Boris Yeltsin in het midden die de handen vasthoudt van president Bill Clinton en de secretaris generaal van de NAVO, Javier Solana

Met gejuich werden in 1997 OOK op militair gebied allerlei hoopvolle initiatieven ontwikkeld zoals het “Russian NATO Founding Act.³”, gevolgd door het tekenen van “Verklaring van Rome” in 2002 waarin Rusland en NAVO op voet van gelijkheid rond de tafel alle voorkomende multilaterale geschillen zouden kunnen bespreken. Voornaamst doel was om de landen van het voormalige Oostblok, inclusief de Russische Federatie, politiek en economisch te integreren in de westelijke

structuren. Verblind door de schitterende vooruitzichten die er na de ondertekening van

³ Engelse tekst van dit verdrag: “The North Atlantic Treaty Organization and its member States, on the one hand, and the Russian Federation, on the other hand, hereinafter referred to as NATO and Russia, based on an enduring political commitment undertaken at the highest political level, will build together a lasting and inclusive peace in the Euro-Atlantic area on the principles of democracy and cooperative security.

deze verdragen aan de oostelijke horizon van Europa opdoemden, besloten de Westerse politici zonder dralen de grootste garantie tegen een dreiging van buitenaf, met spoed te ontmantelen. Het vrijgekomen geld van dat zogenaamde “vredesdividend” kwam ten goede aan allerlei voornamelijk linkse, peperdure stokpaardjes van de Groene Khmer zoals “Klimaatverandering” en “Herwinbare energie” en in het verlengde daarvan het belachelijke plan om “Windmolenparken” te creëren.

De taak van de Krijgsmacht zou voortaan alleen nog maar bestaan uit het ondersteunen van humanitaire acties en activiteiten in het kader van vredesoperaties: Bosnië, Kroatië, Albanië, Cyprus, Kosovo, Ethiopië, Eritrea, Macedonië, Libanon, Iraq, Afghanistan, Mali. Daar heb je geen legerkorps meer voor nodig, geen tanks, geen artillerie, dus weg ermee! Er was immers geen dreiging meer? **Rusland was toch omgetoverd in een vredelievend land van honderdveertig miljoen potentiële klanten voor onze Westerse producten?** (Het was alleen ietwat vreemd dat Rusland zijn strijdkrachten echter niet inkromp, doch plannen maakte voor een grootscheepse kwalitatieve “reorganisatie”!) De Westelijke inlichtingendiensten registreerden die tendens weliswaar, doch de politici, die likkebaardend uitkeken naar nóg meer argumenten om in hun strijdkrachten te snijden,

hanteerden vol trots brallerige kreten zoals “Herijking” (reset) van de internationale verhoudingen.

In 2004, met het voor de tweede keer aantreden van Vladimir Putin als president van de Russische Federatie kwam er echter een kentering in de hooggestemde verwachtingen. Een verwijdering van Rusland was al in 1995 merkbaar toen Rusland zich in toenemende mate begon te verzetten tegen

het volgens hen eenzijdig optreden van de NAVO in voormalig Joegoslavië (waarbij bondgenoot Servië tot algemene vijand van de NAVO werd gekwalificeerd) en toenemende Russische ergernis over “eenzijdige en, -alweer volgens het Kremlin-, niet door de UN gesteunde Westerse maatregelen”.

Bovendien schaarden voormalige Warschaupact bondgenoten (Polen, Estland, Letland, Litouwen, Roemenië, Bulgarije, Slowakije, Tsjechië, Hongarije.) zich in toenemende mate onder de veiligheidsparaplu van de NAVO en als gevolg daarvan begon Rusland duidelijk afstand te nemen van de verklaringen zoals vastgelegd in de twee eerder vernoemde verdragen.

De situatie explodeerde toen drie voormalige Sovjet republieken; Moldavië⁴, Georgië en Oekraïne tevens de wens te kennen gaven in de toekomst lid van de NAVO te willen worden.

Daarmee was het hek van de dam!

De NAVO was al “opgerukt” tot aan Ruslands voordeur en dus moesten er volgens Putin “maatregelen” worden genomen! In Moldavië was de situatie voor Rusland het minst alarmerend want daar werd al in 1992 een “burgeroorlog” geënceneerd waarbij in het oostelijk gelegen, voornamelijk door Russen bewoonde deel van Moldavië; Transnistrië snel een “zelfstandige republiek” werd gecreëerd zodat het onderdak bleef bieden aan het Russische garnizoen dat tijdens de Koude Oorlog in Moldavië was gestationeerd, en dat op die manier een strategische voorpost van Moskou bleef.

Georgië werd in 2008 aangevallen (nadat het in 2007 de NAVO had verzocht om lid van het bondgenootschap te mogen worden) en als gevolg daarvan werden twee provincies (Abchasië en Zuid Ossetië) de facto ingelijfd binnen het grondgebied van de Russische Federatie, waarbij Rusland niet alleen een voet ten zuiden van de Kaukasus had gecreëerd, doch tevens de grens tussen de twee landen op 200 kilometer afstand van de Georgische hoofdstad Tblisi had opgeschoven en daarmee Georgië’ s kandidatuur voor het lidmaatschap van de NAVO buitengewoon twijfelachtig had gemaakt. Om te voorkomen dat andere voormalige Sovjet republieken een zelfde initiatief zou gaan ontwikkelen als Georgië, werd in 2014 het verdrag van de Euraziatische Economische Unie⁵ ondertekend met als belangrijkste doelstelling het integreren van de resterende voormalige Warschaupact-partners (inclusief Oekraïne) in de economische en sociale belangenstructuur van de Russische Federatie. Oorspronkelijk zou ook Oekraïne van deze Unie deel gaan uitmaken, doch een groot (Westers georiënteerd) deel van de Oekraïense bevolking van Oekraïne verzette zich tegen dit voornemen. President Yanukovich negeerde de wil van de Rada⁶, waar tegenstanders van dat plan de meerderheid hadden en kondigde aan om naar Moskou te reizen teneinde zijn handtekening te zetten onder het verdrag.

Dit had een kettingreactie tot gevolg, beginnend met de “Maidan-revolutie”, gevolgd door het afzetten van de Yanukovich en zijn vlucht naar Moskou. Rusland maakte in 2014 van de instabiele situatie in Oekraïne als gevolg van de Maidan-revolutie, grif gebruik en besloot in weerwil van het Budapest Memorandum een lang gekoesterde wens van Moskou in daden om te zetten en Rusland bezette volledig in strijd met vijf van de zes bepalingen uit dit Memorandum, het Krim schiereiland en de hoofdprijs, de strategische haven van

⁴ In Moldavië had het Russische 14de Leger zich teruggetrokken op de oostelijke oever van de rivier de Djenstr en vormde op die manier de vooruitgeschoven Russische machtsbasis in de zogenaamde “Republiek Transnistrië”, een concept dat Rusland in 2008 met succes in Georgië zou gebruiken en dat Rusland hedentendage ook in Oekraïne aan het uitvoeren is.

⁵ Op 18 november 2011 ondertekenden de drie presidenten een overeenkomst waarin werd afgesproken in 2015 de Euraziatische Economische Unie op te richten. Op 29 mei 2014 werd het akkoord in Astana, de hoofdstad van Kazachstan, getekend. Armenië schortte in september 2014 plotseling de gesprekken met de EU op en maakte bekend zich bij de EEU aan te willen sluiten.

⁶ Rada: Oekraïense volksvertegenwoordiging.

Sebastopol, de thuishaven van de Russische Zwarte Zeevloot. Natuurlijk werd Rusland door het Westen geconfronteerd met dat feit doch Rusland verdedigde zich met de stelling dat de bezetting van de Krim het gevolg was van een door de bevolking gemaakte “vrije” keuze om zich “onder de bescherming te stellen van Rusland”. Een sprookje dat ik in een van mijn vorige artikelen⁷ al nadrukkelijk naar het rijk der fabelen heb verwezen.

Volgens Rusland had het in het geheel geen bemoeienis met wat het Kremlin badinerend “De burgeroorlog in Oekraïne” of de “Crisis in Oost Oekraïne” wordt genoemd (als ware de oorlog in dit stuk Oost-Europa een zuivere binnenlandse aangelegenheid waarvan de schuld volledig ligt bij de “Fascistische junta in Kyiv” en, nog veel belangrijker, waarin Rusland dus geen enkele bemoeienis heeft. En daarmee dus niet strijdig is met de bepalingen van het Budapest Memorandum.

Was de hoop van het Westen(en ongetwijfeld vele inwoners in de gebieden van de voormalige Sovjet Unie)bij het tekenen van die verdragen gevestigd op een veiliger en vreedzamer wereld, de ontwikkelingen in Putin’ s kleptocratisch geregeerd “Nieuw Rusland” hebben dat proces niet alleen gestopt, maar na de aankondiging dat “voor Ruslands veiligheid” veertien nieuwe intercontinentale raketten zullen worden gebouwd, is die ontwikkeling honderdtachtig graden gekeerd en zijn de START- verdragen door Putin blijkbaar op ijs gelegd.

Een maatregel waarmee de wereldwijde pogingen om de kernwapenwedloop te beknotten wordt ondermijnd. Het zal een saillant negatieve invloed hebben op Ruslands economie en zal zorgen voor een blijvende beschadiging van één van de voornaamste acteurs in internationale zaken.

- De gebeurtenissen in Oekraïne verhinderen verdere integratie van Rusland in Europa.
- Belemmeren een mogelijke wereldwijde veiligheidsstructuur.
- Blokkeren de kansen om gemeenschappelijke handelsbelangen te ontplooiën in een gebied van Lissabon tot aan Vladivostok.

Ruslands idee dat het Europa in kan ruilen voor een nieuw economisch pact met China is gebaseerd op drijfzand. Ruslands economie stagneert niet alleen, maar krimpt in, terwijl die van China in volle opgang is. China zal vast en zeker geen belang hechten aan een economische partner die in toenemende mate aan invloed moet inboeten.

Daarmee gaat het effect van de “Crisis in Oekraïne” verder dan Oekraïne zelf. Met Ruslands activiteiten in die regio worden de interne verhoudingen binnen de Russische Federatie onder druk gezet, wordt haar buitenlandse politiek aanvechtbaar hetgeen ongetwijfeld internationale repercussies tot gevolg hebben. Het negeren van de START verdragen zal

⁷ “Inlijving van de Krim. Geschiedvervalsing met een doel.”

Rusland op den duur blijvend schaden. Het feit dat Rusland er geen been inziet om internationale verdragen aan zijn laars te lappen, zoals het gebruik van militaire middelen om eenzijdig grenzen van buurlanden te schenden. En het flagrant schofferen van de verdragen die tot doel hebben de verspreiding van kernwapens tegen te gaan, zoals de "START" verdragen en het "Budapest Memorandum" maakt Rusland een méér dan onbetrouwbare partner tijdens internationale onderhandelingen.

Het Westen is door Putin' s activiteiten en de reactie daarop van met oogkleppen lopende, aarzelende en onderling verdeelde Europese politici, op die ontwikkelingen aanzienlijk slechter af dan vóór 1991.